

активності, розвиток та реалізацію трудового потенціалу. Розв'язання питань зайнятості, підвищення рівня життя і соціального захисту людей можливе тільки при умові виходу держави з економічної кризи, і тільки це стане вагомим чинником дальшого економічного зростання країни загалом.

Література

1. Бандур С.І., Кубинська О.О. Механізм регулювання ринку праці та зайнятості населення: проблеми формування, складові, стратегічні завдання.
 2. Семко Л. Проблеми формування ринку праці в Україні, Соціологія: теорія, методи, маркетинг// № 2, 2001.
 3. Доходи населення і ринок праці, Праця і зарплата// № 9 (493), березень 2006 р.
 4. На ринку праці України, Праця і зарплата// № 7 (491), лютий 2006 р.
 5. www.google.com.ua.
-

УДК 338.43 (477) Асист. Н.М. Заярна; студ. С.О. Котирева – Львівська КА ПРОБЛЕМИ РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АПК УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Розкриваємо основні проблеми матеріально-технічного забезпечення сільсько-господарських підприємств та розглядаємо заходи державної підтримки агропромислового комплексу України.

Assistant S.M. Kotyryeva – Commercial Academy of Lviv

Problems of the resource support and the ways of its solution for the agro-industrial complex of Ukraine

This article reveals the main problems of the logistical support for the agricultural enterprises and reviews the measures of the state supporting for the agro-industrial complex of Ukraine.

В умовах ринкової економіки, коли виробничі ресурси належать не державі, а конкретному власнику, постає проблема ефективного і раціонального використання ресурсного потенціалу сільського господарства, який в комплексі є сукупністю земельних, матеріальних, трудових, технічних та фінансових ресурсів.

Матеріально-технічна база сільськогосподарських підприємств є однією з основних складових частин, що визначають ефективність їх функціонування. Порушення системи своєчасної заміни фізично зношених засобів виробництва новими, відсутність фінансових можливостей придбання сільськогосподарської техніки, необхідних запчастин, паливно-мастильних матеріалів призводить до несвоєчасного виконання відповідного обсягу робіт і відповідно до зниження ефективності функціонування підприємств і підвищення витрат на виробництво продукції.

Гострота проблеми матеріально-технічного забезпечення (МТЗ) аграрного виробництва і багатовекторність шляхів вирішення висувують її в ряд провідних у сучасних наукових дослідженнях. Зокрема різні аспекти з питань виробництва та забезпечення сільськогосподарської техніки, формування та

ефективного використання машинно-тракторного парку досліджують чимало вчених Національного наукового центру "Інститут аграрної економіки" Я.К. Білоуська, А.М. Головка, П.А. Денисенка, Г.М. Підлісецького, В.О. Питулька, В.Л. Товстопята, вітчизняних вчених-економістів таких як П.Т. Саблук, В.Н. Зіновчук, В.М. Трегобчук, Л.В. Молдаван.

Складна ситуація із забезпеченням сільськогосподарських підприємств МТЗ пов'язана з неможливістю оновлення матеріально-технічної бази на підприємствах через високу вартість основних засобів. МТЗ потребують закупівлі заміни нової техніки через давно амортизовану, технічно і морально зношену. При цьому слід відмітити велику диспропорцію цін на матеріально-технічні ресурси та продукцію сільського господарства, що спричинило виникнення неплатоспроможності сільськогосподарських виробників. Кон'юнктура ринку агропромислового комплексу характеризується негативними тенденціями, а головною з причин є скорочення обсягів закупівлі техніки сільськогосподарськими виробниками, що ланцюговою реакцією зумовило зниження темпів і навіть припинення їх виробництва. Виникло замкнуте коло, коли з одного боку, сільськогосподарські підприємства не в змозі закуповувати необхідну кількість машин через високі ціни та відсутність достатньої їх кількості на вітчизняному ринку, з іншого – виробники даної техніки скоротили до мінімуму, а подекуди зовсім припинили виробництво своєї продукції через зниження купівельної спроможності.

Досліджуючи ситуацію на ринку матеріально-технічних ресурсів агропромислового комплексу необхідно відзначити досить високий рівень монополізації даної галузі посередницькими структурами, що пропонують здебільшого продукцію закордонних виробників. При цьому сільськогосподарські підприємства одержують продукцію за значно вищою ціною від вихідної ціни заводу-виробника, таким чином основна сума прибутків від їх діяльності переходить до посередницьких структур. В окремих випадках, з огляду на неплатоспроможність сільськогосподарських підприємств, укладаються бартерні угоди на постачання матеріально-технічного забезпечення (за підвищеними цінами) під майбутній урожай (занижені ціни). Безперечно регулювання даної невідповідності, на нашу думку, необхідне за допомогою впровадження ліцензування діяльності посередницьких структур, що допоможе забезпечити високу якість послуг та збільшення надходжень до бюджету.

Матеріально-технічне забезпечення сягнуло нині критичної межі. Так, за останні 10 років загальні втрати сільського господарства, пов'язані з нестачею та низьким технічним станом машин, становлять за витратами пального 10-12 %, за недобором урожаю – більш як 30 %, що оцінюють в 15-18 млрд. грн. За наближеними розрахунками, щорічні втрати зерна при збиранні становлять 8-10 млрд. грн. [2, с. 31]. Основними машинами аграрні підприємства забезпечені тільки на 45-65 %, понад 90 % з яких відпрацювали свій амортизаційний строк. У період з 1990 до 2002 рр. списання сільськогосподарської техніки збільшилося на 30-35 %, її закупівля зменшилася в 10-20 разів. В Україні на 1000 га ріллі припадає 9,4 трактора, в Польщі – 93,3, Німеччині – 87,4, Франції – 68,7. [2, с. 31].

Ситуація вимагає розгляду ефективних заходів, спрямованих на організацію системи матеріально-технічного забезпечення, пошуку джерел фінансування, впровадження в практику інноваційних моделей розвитку. З метою підвищення ефективності аграрного виробництва необхідно реалізувати комплекс заходів, а саме: поновлення матеріально-технічної бази, створення майнових фондів, підготовка та підвищення професійної кваліфікації, державна фінансова підтримка. Стратегія матеріально-технічного забезпечення агропромислового комплексу до 2011 року повинна спрямовуватися на відтворення та розвиток технічних засобів виробництва на основі національного сільськогосподарського машинобудування.

Розрахунки, проведені "Інститутом аграрної економіки" показують, що, зважаючи на обмежені фінансові можливості аграрних підприємств, недостатні асигнування з бюджету та непривабливий інвестиційний клімат в Україні, навіть при оптимальних економічних умовах, ця стратегічна мета матеріалізується в 2011 році в таких обсягах: на придбання сільськогосподарської техніки може бути витрачено близько 5,0 млрд. грн. (табл. 1).

Для досягнення цих показників необхідно створити ефективні економічні механізми, які мають забезпечити вагоме збільшення обсягів інвестицій у технічне переоснащення. Основними джерелами, яких можуть бути:

- власні кошти сільськогосподарських підприємств, зокрема амортизаційні відрахування, прибуток та спеціальні заощадження, спрямовані на конкретні завдання;
- державні дотації сільськогосподарським товаровиробникам на придбання техніки шляхом компенсації їм частини вартості обладнання;
- довгострокові кредити комерційних банків на придбання складної техніки з компенсацією частини відсотків за кредити з державного або місцевого бюджетів;
- кошти фінансових лізингових фондів, створених за участю державного та місцевого бюджетів, заводів-виробників техніки і сервісних технічних центрів, інвесторів.

Основним джерелом коштів на придбання техніки мають бути власні кошти підприємств. Держава законодавчими та економічними важелями буде сприяти залученню до лізингової діяльності банків, спеціалізованих фінансових організацій, виробників техніки. На шляху технічних засобів від виробника до споживача передбачається якомога менше посередників. Розширення вторинного ринку дасть можливість збільшити пропозицію технічних засобів та забезпечити попит споживачів, що не мають достатніх коштів на придбання дорогих нових машин.

Прийнятий Верховною Радою України Закон "Про державну підтримку сільського господарства України", окреслив та визначив пріоритетні напрями становлення, розвитку та підтримки сільськогосподарського виробництва. Серед заходів державної підтримки виділяють:

- стимулювання грошового кредитування комерційними банками через механізм часткової компенсації ставки за кредитами;
- сприятлива податкова політика завдяки дії фіксованого сільськогосподарського податку;

Табл. 1. Матеріально-технічна база сільського господарства України [1, с.24]

Сільськогосподарська техніка	Інвестиції на придбання технічних засобів											
	2002			2004			2007			2011		
	оптимістичний			песимістичний			оптимістичний			песимістичний		
	Усього фізичних од., тис. шт.	Середньорічна вартість, млн. грн.	Усього фізичних од., тис. шт.	Середньорічна вартість, млн. грн.	Усього фізичних од., тис. шт.	Середньорічна вартість, млн. грн.	Усього фізичних од., тис. шт.	Середньорічна вартість, млн. грн.	Усього фізичних од., тис. шт.	Середньорічна вартість, млн. грн.	Усього фізичних од., тис. шт.	Середньорічна вартість, млн. грн.
Всього технічних засобів та обладнання	-	1304	-	3500	-	4500	-	3000	-	5000	-	3500
У тому числі:												
Трактори	5,2	449,3	7307	700,0	8571	900,0	5714	600	8474	1000,0	5932	700,0
Комбайни, з них	2,5	515,4	5076	1160,4	5895	1492,6	3931	995,0	5857	1658,5	4097	1160,4
Зернозбиральні	1,2	290,4	3026	805,0	3508	1035,0	2339	690,0	3485	1150	2439	805,0
Кукурудзозбиральні	0,1	9,04	482	47,9	558	61,6	373	41,1	555	68,5	388	47,9
Кормозбиральні	0,7	129,6	1140	227,0	1329	292,5	886	195,0	1321	325,0	923	227,0
Бурякозбиральні	0,5	86,4	428	80,5	500	103,5	333	69,0	496	115,0	347	80,5
Вантажні автомобілі	-	-	6205	477,8	7187	614,3	4791	409,5	7130	682,5	4990	477,8

- функціонування спеціальних режимів оподаткування сільськогосподарських товаровиробників податком на додану вартість;
- запровадження ефективних дотаційних схем на реалізоване м'ясо, засіяний гектар зернових;
- високий, підтримуючий рівень державних закупівельних і заставних цін на вирощену продукцію, 30 % – на здешевлення добрив і техніки, розширення їх поставок за лізингом.

За розрахунками фахівців, така політика зумовить прибутковість сільськогосподарського виробництва, агроформування отримають додатково 3 млрд. грн. прибутків, а його рентабельність прогнозується на рівні 15 %. [4, с. 16]

Для досягнення збалансованих міжгалузевих відносин і відновлення платоспроможності сільгоспвиробників доцільно використати цінове регулювання, бюджетне фінансування, кредитний та податковий механізм. Фінансову підтримку встановити на рівні не менше 5 % від загальних видатків державного бюджету і спрямувати ці кошти на компенсацію в розмірі 50 % вартості придбаної техніки вітчизняного виробництва, в розмірі 40 % покриття витрат з придбанням технічних засобів для впровадження інноваційних технологій вирощування та переробки стратегічно важливої для України продукції; в розмірі 70 % на компенсацію облікової ставки НБУ за кредитами комерційних банків, що надаються сільському господарству.

Зазначені завдання в Національній програмі розвитку сільських територій на період 2006-2011 рр. зможуть позитивно вплинути на покращення ресурсного забезпечення сільськогосподарського виробництва.

Отже, першочерговою метою кожного сільськогосподарського підприємства є забезпечення необхідною кількістю матеріально-технічних ресурсів, оскільки в сільському господарстві неможливо досягти високих результатів без дотримання всіх технологічних строків обробітку ґрунту, внесених встановлених норм мінеральних та органічних добрив, засобів захисту рослин, тобто без потужної матеріально-технічної бази. Проблеми сільськогосподарських підприємств є надзвичайно багатоплановими у напрямку матеріально-технічного забезпечення. Тільки системний підхід охоплює всі аспекти технічного удосконалення роботи сільгоспвиробників як одне ціле і здатний забезпечити нормальне функціонування агропромислового комплексу.

Література

1. Білоусько Я.К., Денисенко П.А., Питулько П.А., Головка А.М. Перспективи розвитку технічного забезпечення аграрного виробництва// Економіка АПК. – 2004, № 1 – С. 22-26.
2. Білоусько Я.К., Питулько В.О., Товстопят В.Л. Державна підтримка техніко-технологічного забезпечення аграрного виробництва// Економіка АПК. – 2005, № 5. – С. 30-35.
3. Джупина Ю.І. Ринок матеріально-технічних засобів агропромислового комплексу України// Економіка АПК. – 2004, № 11. – С. 126-130.
4. Кириленко І.Г., Бойко М.Ф. Кадрове забезпечення АПК – складова аграрних реформ// Економіка АПК. – 2004, № 11. – С. 12-18.
5. Мойса М.Я. Ресурсний потенціал аграрних підприємств та економічний механізм його раціонального використання// Економіка АПК. – 2004, № 2. – С. 38-43.
6. Петров В.М. Інноваційні пріоритети технічної політики в АПК// Економіка АПК. – 2005, № 7. – С. 11-17.
7. Сільське господарство України за 2003 рік// Держком. статистики: під заг. кер. Ю.М. Остапчука. – К., 2004. – 314 с.